

GORIŠKI LIST

„Goriški list“ izide vsako sredo in soboto jutro. — Uprava uredništva v Gorici, Corso Verdi štev. 47 - Telefon štev. 292. Oglasi se zaračunavajo po ceniku - Račun pri Cassa di Risparmio Gorica.

Gorica, dne 20. decembra 1944.

Za mesto Gorica in Trst: posamezna številka 1 lira, polletna naročnina 26.— lir, celoletna 52.— lir. — Izven mesta Gorica in Trst: posamezna številka 1.— lira, polletna naročn. 47.— lir, celoletna 90.—

Proti „okupatorju“?

Vrsta naših člankov je že dovolj razkral vsa lažljivost komunistične propagande tudi na Goriškem. Ena najbolj lažljivih njenih gesel je, da se bore proti »okupatorju«, to se pravi proti Nemcem in proti Italijanom. Da se proti zadnjim sploh ne bore, temveč, da se nasprotno bratijo z njimi, dokazujejo številni nastopi naših slovenskih komunistov v zvezi z badoglijevskimi dezerteri, dasi je znano, da so badoglijevci najhujši nasprotniki vsake svobodnejše slovenske besede na Goriškem in da so pristaši savojske dinastije, pod katero je narod trpel več kot 25 let, beneški Slovenci pa bi bili kmalu iztrebljeni, saj so trpeli pod to nesrečno in Slovanom sovražno vladarsko rodbino celih osem desetletij in šele sedaj, po ustanovitvi pasu Jadranskega Primorja, si upajo nekoliko bolj javno na tisti govoriti slovensko. Pristaši te dinastije in točji družiji slovenski komunisti in pa seveda z italijanskimi komunisti.

Italijanski komunisti, ki ne zaostajajo za svojimi savojskimi sobojevniki, prav nič v ropanju kokoši in v lovu na ženske, pa tudi nič ne prikrivajo svojih načrtov za čas po zmagi, ko bodo priključili slovenske primorske kraje, predvsem seveda Goriško, da o Trstu niti ne govorimo, nekaki bodoči sovjetski italijanski republikani. Pri tem pa jih vneto podpirajo slovenski komunisti in znano je, da obstoja že najmanj leto dni tajni dogovor med tržaško, oziroma milansko komunistično stranko, kjer slovenski komunisti priznavajo italijanskim komunistom pravico do naših krajev. Tak dogovor sta podpisala v imenu slovenskih komunistov, nič manjša, kakor slavna Josip Vidmar in naš »drijski« rojak Aleksej Baebler. Kdor čita prepise te pogodbe, se mora zgražati nad dvojnimi cinizmom slovenskih komunistov, prvič nad tem, s kakšno nesramnostjo prodajajo slovensko zemljo italijanskim komunistom, do katere nimajo pravice niti prvi, niti drugi, drugič pod tem, da se takozvana »Osvobodilna fronta« še upa postavljati kot nekakšna boriteljica proti »okupatorjem«, dasi je v resnici samo boriteljica za komunizem, vaaših pa še to ne, temveč za rajce in najbolj pogosto običajna roparska svogaja, ki na lastno pest ropa in požiga ter izvaja osebna in malenkostna maščevanja. To je vsa slavna »borba proti okupatorju«.

Zgolj zaradi reklame in propagande ti naši zahrbtni »osvobodjevalci« ustrelje zahrbtno kakega osamljenega nemškega vojaka — saj nobenemu politkomisarju niti od daleč ne pade na misel, da bi napadel kako strnjeno, čeprav najmanjšo nemško enoto, ker vedo, da bi odnesli krvave glave, če bi jih sploh odnesli, — toda tako »junaštvo« nad posameznikom po-

Velika protiofenziva Nemcev na zahodu

Nemške čete napadajo v širini 100 km - Presenečenje nasprotnika - Uspešna nemška obramba v Italiji pri Bagnacavallo - Odbiti napadi sovjetov pri Blatnem jezeru

Iz poročil nemškega vrhovnega poveljstva posnemamo:

Močne nemške sile so v soboto 16. decembra ob pol 6 uri zjutraj pričele z napadom iz utrjene črte ter so po kratkem toda močnem topovskem ognju pregazile prve ameriške postojanke med visokim Venom in severnim delom Luxemburga že v prvem naskoku.

Velika ofenziva se nadaljuje ob kritju močnih lovskih letalskih jat. Podrobnosti, te velike bitke bodo objavljene šele pozneje.

V bojih s sovražnim letalstvom nad fronto so nemški lovci po dosežanih podatkih sestrelili 48 sovražnik lovskih bombnikov. Protiletalsko topništvo pa je poleg tega sestrelilo 21 sovražnih letal. Po noči so z velikim učinkom napadle nemške borbene in nočne bojne čete sovražna premikanja in nočna bojna zbirališča.

Na ostali zahodni fronti se nadaljujejo boji med odsekom pri Roeru ter zahodno in južno Dürena, v bunkerjih pri Saarlauternu, pred Bitchem in pred zahodno utrjeno črto ob palatinsko-alzaški meji. V gornji Alzaciji so nemške čete v protinapadu zopet prodrle v Kaisersberg, Lüttich in Antwerpem sta bila pod najhujšim daljnometnim ognjem.

V srednji Italiji so popustili sovražni napadi vzhodno Faenze tako po silovitosti kakor po obsežnosti. Na obeh straneh Bagnacavalla so Kanadčani poskušali z okrepljenimi silami silovit napad, ki pa se je končal z njihovimi tem proglašajo kot »narodno zmago«. Duhovni reveži jim morejo verjeti, količkaj pametni pa nikdar ne. Seveda Nemci ne ostajajo dolžni odgovora in dostikrat trpe pri tem tudi cele vasi. To je borba »proti okupatorju« v resnici; prav tako je nesmiselna borba proti regularnim italijanskim četam, ki tudi obstoja le iz posameznih umorov, ti pa se maščujejo nad vsemi neprizadetimi.

V resnici ne gre našim komunistom za »svobodo naroda«, kakor sami v svojih geslih zatrjujejo, temveč za omogočenje najhujšega suženjstva, za osnovanje komunistične diktature, ki bo pomenila smrt vsega našega naroda, v prvi vrsti pogibelj naših kmetijskih družin, kar se že sedaj kaže v divjanju podeželskih komunistov, ki pa bi se podvojilo, ako bi komunistična drhal pri nas res dokončno zmagala. Tako izgleda v resnici vsa opevana »borba proti okupatorju«.

krvavimi izgubami in s porazom.

Na Madžarskem so nemške čete odbile sovjetske napade južno Blatnega jezera. Na frontnem odsemu Szeczenya so se ponosrečili tudi ponovni, tokrat proti vzhodu stremeri, sovražni predorni poizkusi. V protinapadu je bila zopet zamašena neka praznina na fronti. Med gorovjem Buck in med Hernadom so Nemci zasedli nove postojanke, ki so jih uveljavili proti srditim sovjetskim napadom.

Severnoameriški teroristični letalci so podnevi metali bombe na kraje v zgornji Sleziji in v južnovzhodni Nemčiji.

Ponoči so Angleži večkrat kršili švicarsko suvereniteto ter izvedli teroristični napad v središče Monakova. Nastala je občutna škoda na stanovanjskih blokih, na mnogih kulturnih in raznih drugih javnih zgradbah, med temi tudi na mnogih bolnišnicah. Druge letalske jate so odvrle mnogo bomb na Ulm. Tudi rnesko-westfalsko ozemlje je bilo cilj nadaljnjih sovražnih letalskih napadov. Nemška letalska obramba je sestrelila 36 angloameriških letal, med temi 24 štirimotornih bombnikov.

Berlin. - Kakor poroča »Deutsche Adria - Zeitung« iz Berlina, je v soboto zjutraj pretresel kratak toda mogočen ogenj stotin nemških baterij nasprotne črte na hribovju Eifel. Skozi dim pokaženih granat so planili nemški grenadarji in oklepniki. Na skoraj sto kilometrov dolgi črti so nemške bojne sile pričele z osvobojevanjem zavzetega nemškega ozemlja.

V trdih bojih so nemške divizije razbile sovražnikov odpor. Sovražnik je bil popolnoma presenečen. Prvi odločilni nemški udarec, ki so ga izvedli topništvo, oklepniki, bojni padalci, granadirji in pionirji, letalske jate in protiletalska obramba, se je posrečil v polnem obsegu. Nad nemškimi četami pa so nemške lovske letalske jate zavorovale zračni prostor. Že to, da so skupno z protiletalsko obrambo sestrelile 69 nasprotnih letal, dalje napadalna voljn nemških grenadirjev in oklepniških strelecov, dajejo popolno sliko prave velikanške ofenzive.

Med tem ko so si morale ameriške čete v teku mesecev v ozemlju okoli Aachna vsnke najmanjšo ped ozemlja odkupiti s strašnimi krvavimi izdatki — saj cenj nemško vrhovno poveljstvo zaoblje fronte dnevno izgubo Amerikancev povprečno na 6.000

mož, pa je mde tem nemška obrambna sila ostala nedotaknjena in še celo več, mogla se je izoblikovati v veliko napadalno silo.

Tudi neki ameriški novinar povdarja, da Angloamerikanci niso bili pripravljeni na nemški napad. Povdarjajo namreč, da se je nemški protudarec pripravljaj s celo vrsto akcij, dokler ni končno postalo ameriškim četam jasno, da gre za večji nastop.

Arcizevski ne sme več na Poljsko

Stochkolm. V zvezi z vestjo moskovskega radija, je lublinski odbor prepovedal londonski polski vladi povratek na Poljsko, objavlja »New York Times« v intervjuju z vodjem lublinskega odbora Berutom, ki je izjavil, da se ne izplača nadalje pogajati z novo izseljeniško vlado. Pozval je Mikolajczyka, naj da Londonu slovo in pride v Lublin.

Londonski »Observer« napoveduje preosnovno lublinskega odbora v začasno vlado.

Vešala za gladojoče kolhozne kmete

Budimpešta. Tatvine žita, ki se vedno ponavljajo in ki jih izvršujejo gladojoči kolhozni kmetje, so vzbudile veliko nejevoljo višjih boljševiških javnih uradnikov. Neki sovjetski vojni ujetnik, ki je v bojih pri Tokaju prišel v roke Nemcem, je izpovedal, da je v Ukrajini za zadrževanje in za skrivanje žita o priliki oddaje državi določena smrtna kazen na vešalih. V področju Žitomirja v Lvov so že postavljene prve vislice in obešencev se ne sme sneti po več dni, da tako še bolj zastrašijo ostale kmete.

Mussolinijev govor v Milanu

Pretekli teden je imel Mussolini v Milanu govor, ki je bil njegov prvi večji govor, odkar obstoja italijanska republika ter spada tudi med najbolj obsežne kar jih je imel v teku svojega dolgoletnega političnega udeleževanja. Govoru so poleg množice prisostvovali tudi vsi člani italijanske republikanske vlade, prenašan pa je bil po vseh mestih severne Italije.

Mussolini je predvsem poudarjal velike napore republikanske Italije za pomoč Nemcem. Vkljub izgubi južne in srednje Italije pa znaša število italijanskih vojakov in delavcev sedaj 786.000, k temu pa je treba prišteti še 100.000 Italijanov, ki delajo kot interniranci ali delavci v Nemčiji. Upati pa je, da bo soudeležba Italije v prihodnjem letu še večja, kakor je sedaj. V zadnjih dvanajstih mesecih se je položaj izboljšal in oni, ki v severni Italiji pričakujejo Angloamerikancev, izgubljajo na številu.

Obvestilo uprave

Zaradi podražitve papirja in tiska znaša od sedaj dalje cena posameznemu delu »Goriškega lista« 1.— liro za izvod. Ta cena velja za vse kraje. Obenem prosi uprava, da naročniki čimpreje poravnajo naročnino.

UPRAVA

„OZNA“

Na prvi pogled bi mogli sklepati, da se pod »OZNO« skriva kaka tovarna nogavic ali parfumov, medtem pa prihajajo vesti, da gre pri tem za neko »narodno orožništvo«, ki ga je pred nedavnim ustanovil Tito. Pod tem imenom se skriva neka vrsta vojaškega orožništva, ki se deli na bataljone in brigade, katerim so dodeljeni oddelki narodne osvobodilne vojske. »OZNA« je pričela delovati v zasedenih predelih Jugoslavije ter v Bosni in Hrvatski. »OZNA« ima tri odseke. Prvi se pretežno bavi z upravnimi vprašanji, drugi z nadzorstvom nad komunisti, a tretji s pobijanjem političnih nasprotnikov ter z nadziranjem inozemcev.

»OZNA« nadzira vse štabe in posamezne komunistične funkcionarje vse do intendanta. Vodstvo in moštvo te Titove GPU je sestavljeno iz samih starih komunistov, katerim se ne more očitati protirevolucionarno ali celo fašistično nagnjenje. »OZNA« je že začela z delom. Poročila iz Beograda trdijo, da na tisoče »buržujev« čaka v beograjskih temnicah na strel v tilnik, pa tudi za bodečimi žicami na Kalimegdanu je množica srbskih meščanov in kmetov, ki jih čaka ista usoda. Tudi znani partizanski voditelji, kakor kolovodja Rozman umirajo pod sumljivimi okolnostmi. Njegovi prijatelji mislijo, da je izdihnil za »anglophilistom«, novo boleznijo, katera se zdi, da postaja nalezljiva, — kakor piše vojni dopisnik dr. Schulmeister v Donauzeitung.

Boljševiške knjige za Litvo

Bern, decembra. Da se obnovi komunistična vzgoja v ljudskih in srednjih šolah, je izdala srabankina in državna založba prvo serijo boljševiških šolskih knjig. V tisku je nadalje še 32 novih šolskih knjig za sovjetsko Litvo. Šolstva za marksizem, leninizem in stalinizem je pričela s svojim delovanjem na dveh vseučiliščih v Litvi.

Nagrade delavcem v obvezni delovni službi

Delavci v obvezni delovni službi se obveščajo, da se ne bo meso v Gorici prodajalo samo pri mesarju Grionu, ampak tudi pri mesarju Janezu NOVONIJU, Garibaldijska ulica, seveda proti gotovemu bonu.

Zapiski

Partizani topovska krma

„Tass“ javlja, da je poveljstvo sovjetske vojske na madžarskem bojišču odločilo, da morajo jugoslovanske partizanske skupine dati svoje čete za bojišče. Jugoslovanski partizani so že odšli na fronto pri Buđimpešti pod poveljstvom „generala“ Koste Nadja. Kakor se čuje iz hrvatskih krogov, bodo morale vse redne partizanske formacije oditi na fronto.

Moša Pijade poglavar „Glavnjače“

Reuter javlja iz Beograda, da je vodilni član Titovega odbora, znani beograjski žid Moša (Mojzes) Pijade, imenovan za predsednika policije v Beogradu ter za šefa zloglasne beograjske ječe „Glavnjače“.

Oster Ameriški napad na sovjetskega poslanika

List „Philadelphia Record“ ostro napada sovjetskega poslanika v Meksiki Umanskega ter mu očita, da je odgovoren za celo vrsto mednarodnih intrig, med drugim za pot bivšega kralja Karola in gospe Lupescu, ki sta imela namen vrniti se v Romunijo. Umanski organizira tudi španske begunce v Meksiki. List ga imenuje nemogočega za normalne mednarodne odnose.

Velebit in Šubašič

Šubašič in Velebit sta spet v Londonu. Poročajo pa, da med Šubašičem in Titom ni najboljših odnosov. V bodoči vladi, naj bi bil Tito predsednik, Šubašič pa zunanji minister. Vlado bi tvorilo 28 članov. Mnogo tistih, ki jih je pozval, da bi prevzeli kako mesto, je odgovorilo negativno, tako da je v skrbeh, kako bo z novo vlado.

Moskva in London

V Rimu je bilo službeno javljeno, da je Sovjetska Zveza obvestila italijanskega zunanjega ministra, da je Kremelj dal pristank za imenovanje za dosedanjega poslanika v Moskvi Quaronea za veleposlanika. V Rimu je bilo ravno tako objavljeno, da je 24 ur nato Foreign Office obvestil predstavnika Bonomijeve vlade v Londonu, da mu „ne more priznati naslova veleposlanika“.

Zatemnitev

18. 12. - 24. 12. 44 17.10 - 07.15 ure
25. 12. - 31. 12. 44 17.15 - 07.20 ure

Bodočnost Rusije bo v novih rokah

Zgodovinsko pomembno gibanje generala Vlasova

Med zgodovinsko važne dogodke v Evropi zadnjih dni spada nastop ruskega-bivšega sovjetskega generala Vlasova, ki je na Hradčanih, kraljevskem gradu češke Prage, dne 14. novembra proglasil ustanovitev ruskega narodnega osvobodilnega odbora, v katerem so združeni zastopniki vseh narodov Rusije, sedaj tlačeni od boljševikov. Na zasedanju tega odbora ruskih narodnosti so bili navzočni seveda zastopniki Ruske osvobodilne armade (ROA), ki so imeli uniforme slične sovjetskimi. Ob navzočnosti mnogih zastopnikov, tudi nemškega državnega ministra v Protektoratu dr. Franka, je bil izvoljen general Vlasov na čelo odbora ruskih narodnosti.

25 let borbe proti boljševizmu

Neki hrvatski čsniar je ob tej priliki v Pragi intervjuval nekatero ruske častnike, ožje sodelavce generala Vlasova. Tako je med drugim eden izmed prvih sodelavcev generala Vlasova, generalni poročnik Zilenko izjavil:

„Naš nastop ni od večeraj. Pričel se je z uporabo v Kronstadt u. 1921. ter se nadaljuje vse do danes. Gibanje za svobodo ruskih narodov se je razvijalo polnih 25 let. Kar mu je manjkalo, je bila organizatorična moč, organizatorični element, brez katerega gibanje ni moglo doseči svojega cilja. To koncentracijo organizacijske sile je omogočila šele sedanja vojna, zaradi katere je padel zid, ki ga je Stalin s tako vnemo vzdrževal.“

Velika opozicija proti boljševizmu v Rusiji

Desetine milijonov bivših „sovjetskih“ podanikov, ki so ušli pred stalinovskim nasiljem, so prišli tako do možnosti, da se organizirajo in združijo ter da se postavijo generalu Vlasovu na razpolago v njegovi borbi proti komunizmu. V Nemčiji, ki vodi borbo proti boljševizmu na prvem mestu, vidimo narod, katerega junaštva ne bomo nikoli pozabili, junaštva s katerim je izvrševal in izvršuje svoje zgodovinsko poslanstvo.“

Drugi ruski častnik neki mlajši stotnik, po poklicu čsniar in bivši član boljševiške stranke, je izjavljal:

Inteligenca, vojska in cerkev

„Bil sem član armade Vlasova, ko sem bil ujet. V ujetništvu sem se odzval pozivu svojega bivšega poveljnika za borbo proti boljševizmu.“

Na vprašanje, kakšna je bila sploh opozicija v Sovjetski zvezi, je odgovoril:

„Večja, kakor morejo zunanji opazovalci sploh misliti ali vedeti. Ta opozicija se je razvijala spričlo splošnega nezadovoljstva v vlado v državi. Potrebno pa je razlikovati opozicijsko razpoloženje in pa opozicijo. Boljševiški režim predstavlja sorazmerno povsem neznatno množino, vzdržuje se pa le s strahovanjem in z izrabljanjem naravne pasivnosti kmetov in delavskih množic, širokih slojev Rusije ter njenih narodov. Zavestne oblike kažejo ne razpoloženje, da se razvija v pravo opozicijo predvsem pri ruski inteligenci in da se tako aktivizira njeno sovražno stališče do boljševiškega režima.“

Na vprašanje, na kakšen način bi bilo pričakovati, da bi opozicija stvarno prišla do izraza in da bi pridobila za sebe ljudske množice, je ta ruski častnik takole odgovoril:

„Trije vodilni elementi opozicije so: inteligenca, vojska in cerkev. Stalin je pri tem nekoliko pridobil, ko je dal usmrtiti Tuhačevskega, ki je bil nedvomno najbolj inteligenten in najbolj vpliven ruski vojak. S tem pa je samo odgodil nujni razvoj dogodkov. Vojska, inteligenca in cerkev imajo nedvomno večji vpliv in večjo moč, kakor komunistična stranka in za seboj imajo razpoloženje naroda. Vse pa je vprašanje organiziranega nastopa, organizacije, konkretne in prevratne izpremembe ter ugodnega trenutka.“

Vojaška sposobnost generala Vlasova

„Kako se pa to strinja z gibanjem generala Vlasova?“

„General Vlasov je izkoristil te dolgotrajne ugodnosti, katere jih nudi sedaj vojna, katero je Stalin zahteval. Desetine milijonov Rusov, ki so sedaj izven njegovega vpliva, nudijo podlago. Odmor, ko je bila polovica evropske Rusije izven njegovega vpliva, se ne more več nadomestiti v njegovo korist. Opozicija se je organizirala, se med seboj spoznala, kar prej spričlo prisiljalcev GPU ni bilo mogoče. Rezultat je pasivni odpor, aktivno

protiboljševiško partizanstvo in sabotaža na ozemlju, ki je začasno moralo pasti pod Stalinovo oblast.“

Vsa ta ogromna opozicija, ki se začasno zbira okrog Vlasova, e neposredna naslednica, ki je pjo prej že obstajala toda v nezadostno organizirani obliki v Rusiji. Zrasla je v 25 letih boljševiškega režima in nima prav nič skupnega z ogorčenjem v nekdanji carski Rusiji vladajočih siobjev. Ta opozicija je zrasla iz nove ruske stvarnosti ter se je od komunizma mnogo naučila. V odboru so poleg vseučiliških profesorjev generali in kmetje.

General Vlasov sam je sin srednjega kmeta, ne „kulaka“ iz okolice Nižnjega Novgoroda. Studiral je za duhovnika ter spada tako med inteligenco. Ko je bil prepričan, da je carska Rusija obsojena na propast, je odšel v komunistično vojsko, kjer se je izobrazil za izvršnega štabnega častnika. Napredoval je zelo hitro, zakaj zlepa ni bilo častnika, ki bi se mogel z njim meriti po znanju in vojaškem talentu. Z rusko zunanjo politiko se je seznanil kot vojaški svetovalec Čangkajska, kot dober vojak je pozimi leta 1941 - 1942 rešil Moskvo pred obkolitvijo in pozneje preprečil padec Leningrada.

Boljši Rusi kakor stalinisti

Sredi vojnih strahot pa si je zastavil vprašanje, kakšen smisel ima vse to bojevanje in ali je to ruskemu narodu potrebno. Do zadnjega je general Vlasov izviševal svojo vojaško dolžnost, toda ko je bil vjet, je spoznal, da je prišel čas, da na podlagi svojih spoznanj prične borbo, da se ruski narod ne bo več boril za neruske koristi. Vlasov in vsi mi se ne smatramo za manjše Ruse. kakor stalinisti, temveč za večje. Mi se ne odrekamo ničemu, kar naj bi predstavljalo, ruske koristi in brez priznanja teh koristi se ne bomo borili ob strani nikogar. Smatramo pa, da Stalinov imperjalizem daleč presega ruske sile ter ga mora slej ko prej privedi do katastrofe ruskega naroda.

PRODAM

v Gorici opremo za manufakturno trgovino (stojala in pušle) za 50.000 Lir.

Kupcu odslopiam brezplačno obrtnico (licenco) za Manufacture, mercerie in confezioni v Gorici.

Pooblaščen za prodajo Makuc Stanislav, Gorica, Corso Verdi 20/1 levo. Vhod preko balkona.

PREHRANA

Cene vina

V javnih lokalih 44.— lir liter. Pri preprodajacijah 40.— lir liter. Vino mora imeti najmanj 9% alkohola. v

Meščani, delavci in gospodinj!

Kako boste pomagali oblasti, da bodo vsi upoštevali te cene?

S tem, da boste odklanjali plačevanje višjih cen kot so določene, da ne boste sprejemali vina mešanega z vodo ali pa vina, ki bo imelo manj slopinj kot je določeno. Nestopajte odločno, oblasli vas bodo ščitile. Samo na ta način se bodo lahko določile pravične cene vina in je na ta način bo kupovalec zaščiten.

Reklamacije (ovadbe) nastavlajte na Pokrajinski urad za nadzorstvo cen v ulici Mamelli 51.

Konjak

Veliko število živilskih nakaznic še ni bilo razdeljenih družinam, zato se razdeljevanje likerjev ne bo moglo vršiti po predvidenem načrtu. Odrezli štev. 1 družinske nakaznice izgubijo veljavnost in zato jih ni treba dati trgovcem. Ko bodo razdeljene vse družinske živilske nakaznice, bodo dani novi razporedi za razdeljevanje likerjev.

***

OBJAVE

Ljudsko gibanje

Goriški magistrat javlja: **Rodili so se:** Perla Marija, Occhioni Luisella, Ascari Pavle, Berardi Marija, Gallassi Magda, Pirnat Uroš, Rosolen Renata, Klančič Jacinta, Musina Danko, Piček Juli, Dalmazi Renato, De Martino Ida, Larker Janna.

Umrli so: Perla Marija; Pavlin Jožef, 84 let, poljedelec; Staudinger Laura vd. Stefani, 83 let, gospodinja; Bradaschia Beatrice vd. Frantz, 67 let, gospodinja; Gerbič Alojzija vd. Doljak, 86 let, gospodinja; Bartola Emilja vd. Silvestrelli, 84 let, gospodinja; Dalmazzi Renato; Marostica Franc, 78 let, vpkojenec; Bulfon Ada; Chinese Alojz, 69 let, krojač; Kodelja Rudolf, 48 let, kovač; Čorv Martin, 70 let, vpkojenec; Hrovatin Laura, 3 leta; Candloro Vincenc, 27 let, uradnik; Jervolin Vito, 21 let.

Oklici: Kumar Alojz, elektromehaničar — Bensa Nerina, uradnica; Českon Djeđgo, livar — Spanghero Alma, gospodinja.

Poroke: Ortalli Giovanni, uradnik — Zubin Marcella, gospodinja.

Dr. Joža Lovrenčič:

ZGODOVINA SLOVENSKE BESEDE V POSOČJU

10

Pred pridigo so torej evangelij slovenski brali: dire Euangelio volgare... boste poslussale sueta Euangelia... s latinskega na vas iessic... Po evangeliju so pridigali — jasno in samoumevno po takem uvodu — v slovenščini, ker čemu naj bi sicer zaključevali pridigo »con queste o simle parole: Sada! ne vem cai vam drugiga pouedat...«

Tako je bilo v Posočju leta 1607.

Kakor nimamo v drugih slovenskih pokrajinah do pozne druge polovice 17. stoletja slovenskih knjig, ki bi ta čas nastala — vmes je 30letna vojska s svojim razdejanjem in pustošenjem — tako tudi na Goriškem ne, čeprav je živelo nekaj mož, ki so se ukvarjali s peresom. Žal, niso pisali v slovenščini, temveč v latinščini ali italijanščini. Tako je pisal latinski zgodovinske knjige o Goriški in druge v tem stoletju jezuit Martin Bavčar, doma iz Solkana; prav od tam je bil nabožni pisatelj J. M. Marušič, iz Rihemberga je bil Fr. Ks. Križman, ki je pisal latinske pesmi. Poleg teh pa je treba še omeniti Mateja Dragonja, Gregorja Gerbica, Fr. Ks. Galičiča in zdravnika Antona Muznika z njegovo knjigo o goriškem podnebu, kateremu je postavil lep spomenik njegov

rojak dr. Ivan Pregelj z ljudsko povestjo Zgodbe zdravnika Muznika.

Kakor je bil Vipavec Sebastijan Krelj po svojem znanju in jeziku najpomembnejši v dobi reformacije, tako je bil v drugi polovici 17. stoletja najpomembnejši slovenski pisatelj tudi sin Vipavske doline o. Janez Svetokriški. Rodil se je okoli leta 1645 v Svetem Križu — nekateri, n. pr. S. Rutar, dr. J. Bratina, pa menijo da v Črničah — v plemiški družini Leonelli in je bila mati Slovenka. Po končanih šolah v Gorici — obiskoval je pač novo ustanovljeno jezuitsko gimnazijo 1616 — je stopil v kapucinski red štajerske province in bil določen za slovenskega pridigarja v provinci s sedežem v vipavskem Svetem Križu, kamor je leta 1643 grof Friderik Attems vpeljal kapucine. Kot slovenski pridigar je bil potem še v Ljubljani, v Krškem in v Trstu. Končno se je vrnil v Gorico, kjer je leta 1714 umrl.

Ko je bil v Ljubljani, se je pridružil tedanjim učeni družbi, zbrani v Akademiji Operosorum — v akademiji delavnih — in dobil kot njen član ime Promptus (Pripravljen, Uren). Pridige očeta Janeza so v nemale, ljudje so ga povsod radi poslušali in se navduševali za izrednega, izvršnega pridigarja. Duhovniki so ga prosili, naj bi svoje pridige dal tiskati, da bi jih imeli o potrebi pri rokah. In res se je o. Janez odločil in izdal pet obširnih knjig pridig za vse nedelje in praznike v letu in zraven še mnogo drugih priložnostnih, n. pr. o sprejemu v samostan, o kugi, o krščanski

zmagi nad Turki itd. pod naslovom »Sacrum promptuarium« itd. Prvi dve knjigi tega »Svetege priročnika« sta bili tiskani v Benetkah 1691, ostale tri pa v Ljubljani 1696, 1700 in 1707 — zadnja torej ob stoletnici Sommaripovega Slovarja.

Kompozicija — zgradba pridig, izvornost misli, ki jih je znal nazorno in podprte z zgledi podajati s številnimi navedbami iz sv. pisma in starih latinskih in grških pisateljev in pesnikov ter cerkvenih očetov, zanimive slike življenja v naših krajih in družinah ob najrazličnejših prilikah in še primeroma prav čeden slovenski jezik, dajajo njegovim knjigam posebno vrednost. Ni čudno, ako ga njegov izdajatelj za naše dni prof. dr. Mirko Rupel takole označuje: »Svetokriškega glede na razvojno črto slovenskega slovstva sicer ne moremo primerjati z Dalmatinom, vendar je na svojem torišču napravil toliko in pokazal toliko literarne prizadevnosti, da mu ne gre le naslov očeta slovenskega cerkvenega govorništva, temveč tudi častno mesto v zgodovini slovenskega slovstva.« (S. P. str. V.) In še: »Svetokriški se je kot pridigar oddolžil splošni homiletični struji 17. stoletja. Pri tem pa ni ostal gluha za okolje, v katerem je živel in deloval, kakor marsikateri njegov sodobnik. Od naših takratnih pridigarjev, od Rogerija in Basarja, ga loči manjša doktrinarost, loči ga domačnost in humor.

(Dalje.)

Vesti iz Trsta in okolice

IZ TRSTA

TRZASKA BURJA

Kdor le dni obišče Trst, se mora zopet spoznati s pristojo tržaško burjo, ki pa še ni tako silna kakor ulegne bili. Burja odnaša moškimi klobuke — ženske jih imajo k sreči prilijene na lase — ljudje se po strmih bregovih tržaskih strmih zazidanih gričev oprijemljejo pri loji navzgor in navzdol povsod napejanih ogrinjnikov. Zadržuje je nekemu možu, ki mu burja odnesa klobuk v Canal Grande in prizadeži je rad dal 50 lir ribiču, ki mu je iz morske vode rešil klobuk.

SMRT ZARADI NAPAKE S PLINOM

Te dni so našli v njenem stanovanju mrtvo neko 69 letno gospo, ki je bila zastrupljena s plinom. Pozabila je namreč, predno je šla spat, zapreti plinsko pipo. Slične nesreče se v zadnjem času pogosto dogajajo, ker ljudje ne računajo s tem, da včasih plin tudi ob nenavadnih časih prihaja. Zato je treba vedno plinske pipe dobro zapreti.

IL. BISTRICA

Ilirsko Bistrico je te dni obiskal nemški Berafer za reško pokrajino dr. Pachneck, ki je imel posvete s krajevnimi činitelji.

Ilirska Bistrica, 8. dec.

Ker strazarska godba takoj po Miklavžu ni odšla, smo priloško izrabili in na praznik priredili skromno akademijo.

Prireditelj je obsegala dva dela; prvi je imel značaj praznika in je bil posvečen misli, da se Marijino češčenje med ljudstvom zlasti pa med mladino, prebudil. Tej misli primeren je bil tudi govor: »Češčenje Matere božje in Slovenci«. Pri tej priliki je nastopil mladinski pevski zbor iz tukajšnjega samostana.

Drugi del akademije se je pričel z Gregorčičevo Naš narodni dom. Stedile so pevskie in deklaracijske točke ter recitacija Prešernovega Uvoda h krsni pri Savici. Za konec je zaigrala godba himno, ki so jo navzoči poslušali sloje. Marsikomu je zaigralo srce in se orosilo oko, ko je končno nastopila izprememba, znanilka prostnejših in lepših dni.

Ilirska Bistrica, 9. dec. Ob pol šestih zvečer so srbski dobrovoljci priredili prijateljski večer za strazarje. Začel se je z državno himno, ki ji je sledil govor srbskega dobrovoljca. Pozdravil je vse domobrance in povdaril potrebo povezanosti v skupni borbi proti skupnemu sovražniku in veselje nad duhom vzajemnosti, ki vlada med brati. Zatem so igrali srbske in slovenske narodne pesmi. Prvi del je imel resen značaj, drugi pa bolj zabavnega. Odigrali so tri zelo posrečene šalivne prizore iz vojaškega življenja, ki so bili nagrajeni z navdušenim ploskanjem in odobravanjem.

Prav zato nisem komunist, ker sem na strani re-vežev!

Zadnja beseda komunizma je vladanje ne pa pomoč; njegovo geslo je moč, ne pa pomoč!

Svet ne bo postal raj niti z revolucijo niti ne z uničenjem človeškega rodu!

(Karel Čapek: Zakaj nisem komunist?)

Gospodarske vesti

NOVI BEVERIDGEOV NAČRT

Iz Londona poročajo o novem Beveridgeovem načrtu, kateri obravnava med drugim tudi vprašanje »totalne zaposlitve delavnih sil v okviru svobodne družbe«. Kakor se čuje iz dobro informiranih krogov, bo bistvo novega načrta politika dolgoročnih pogodb, ki se tičeje surovih prekomorskih produktov. Beveridge misli, da bo Angliji uspelo s pomočjo take politike zagotoviti stalno prodajo takih produktov. S tako gospodarsko garancijo se Anglija gotovo ne bo vezala brez proti uteži, ki jo vidi Beveridge v rastoči ustaljenosti pri povpraševanju po angleških izvoznih produktih. Na podlagi domneve, da se bodo trgi in cene ustalile, kar bi bilo velike važnosti za rešitev vprašanja delavnih sil, zaključuje Beveridge, da bi bilo brez nadaljnega žrtvovati nekatere prednosti, ki izvirajo iz velike izvozne trgovine, samo da bo zagotovljena čim večja ustaljenost. Beveridge je mnenja, da bi Anglija sama ne mogla

izpeljati tega načrta brez pomoči drugih narodov. Zato Beveridge razširja svoj načrt na vso svetovno trgovino. Strokovnjaki so mnenja, da se bo tak načrt razbil ob gospodarskem imperjalizmu Združenih Držav. Kakor je znano, je prvi Beveridgeov načrt propadel zaradi angleških finančnih krogov.

Industrija Portugalske

Na Portugalskem so napravili triletni načrt za industrializacijo dežele. Praktično izvajanje tega načrta se je že začelo z razdelitvijo naročil za opremo raznih novih in razširjenih industrijskih obratov. Velik del naročil je dobila Švica. Tako so v Švici naročili dve tretjini vseh strojev in naprav za novo veliko tovarno papirja, ki bo imela dnevno kapaciteto 1500 kilogramov papirja. Tudi pri drugih industrijskih obratih, ki bodo urejeni po triletnem načrtu, bo mnogo strojev, orodja in aparatov švicarskega izvora.

NAPREDEK INDUSTRIJE V INDIJI

Med prvo svetovno vojno se je indijska lokalna industrija zelo razvila na škodo angleške. V tej vojni pa je dosegla zelo velike napredke težka industrija in vse njene pomožne veje. Oč domačini izdelani stroji dosego po kvaleteti uvožene. Celotladijske stroje s pomožno opremo zamorejo graditi. Jeklarska industrija se zaradi velikega povpraševanja po orožju zelo razvija.

FINANCIRANJE VOJNE INDUSTRIJE

V americkem časopisu »Federal Reserve Board« je izšel članek, ki napoveduje, da bo ekspanzija industrije, ki so financirane z državnimi sredstvi, začela padati.

REKORDNA VINSKA LETINA V ŠPANJI

Od leta 1934 Španija ni imela tako obilne vinske letine kakor letos. Pridelek grozdja se ceni na 32 milijonov metrskih stovov. Potrošnja svežega in konzerviranega grozdja bo znašala okrog 2.5 milijona metrskih stovov, ostali pridelek pa bo dal 20 milijonov hl vina.

POMANJKANJE V ZEDINJENIH DRŽAVAH

»Daily Express« poroča, da bodo v Zedinjenih državah poostriji racioniranje živil. Znova bodo uvedli živilske nakaznice za meso, maščobo in nekatere konzerve. Veliko je pomanjkanje cigarete in lo pomanjkanje bo verjetno trajalo do srede prihodnjega leta. Najbolj pa občutiljo trenutno pomanjkanje vžigalic, ki jih ni nikjer dobili.

Kmetijstvo

REGRAT NI ŠKODLJIV

Nekoč je nastal med rejci poplah, ker so čitali, da je regrat za kunce nevaren ter da je v Nemčiji poginilo mnogo kuncev, ker so jih krmili predvsem z regratom. Tudi pri nas številni rejci krmijo kurce z regratom. Strokovnjak je pojasnil, da regrat nikakor ni škodljiv, ima celo veliko hranilno vrednost in je priporočljivo, da z njim krmimo živali. Ne škoduje nobeni živali, zato tudi kuncem ne. Seveda pa ni priporočljivo, da krmimo s samim regratom, kajti marsikaj škoduje, ko je količina prevelika. Tudi človek bi obel, če bi se preobedel polje. Vse o škodljivosti regrata je morda začela v liste, ker so najbrž živali obtele za regratom, ki je rasel na okuženem kraju. Verjetno je pa tudi, da je zrased iz muhe slon. Regrat sam na sebi nikakor ni škodljiv, saj je eno glavnih krmil kuncev zlasti pomladne mesece. V resnici so pa mnogi nepredvidni, ker nabirajo regrat tudi lik ob cestah, kjer je izpostavljen okuženju. Nekateri rejci so tudi izgubili nekaj živali, a ne zaradi tega, ker so jih krmili z regratom, temveč, ker je bil najbrž okužen.

Nasveti za hišo

DVA NASVETA GLEDE KUHANJA KROMPIRJA

Ker nimamo na razpolago dosli krompirja in ga tudi ne moremo izbrati, je vsaka količina, ki jo dobimo, dobro došla, čeprav ni vedno tak, kakršnega si želimo.

Mnogokrat opazimo pri lupljenju surovega krompirja na enem koncu gomolja črnkaste madeže. Ta del gomolja se nam zdi slab in ga navadno odrežemo, pri čemer gre včasih precej krompirja v odpadke. Od zdaj naprej se ne bomo ustrašile teh madežev, ampak bomo vodi, v kateri se kuha krompir, tedaj ko bo zavrela, prilile nekaj žlic kisa. Madeži bodo izginili, ne da bi se okus krompirju izpremenil.

Zaradi zmrcnjenja dobi krompir pogosto sladek okus. Takega krompirja ne jemo radi. Z malo hruda si prihranimo krompir in popravimo njegov okus. Krompir moramo prislaviti v mrzli vodi; ko voda zavre, jo odlijemo in nedomestimo s svežo, v kateri potem krompir skuhamo do konca in slab okus bo sam po sebi izginil.

Odgovorni urednik: Dr. Milan Komar - Gorica

ALI BOSTE PELJALI TUDI KOŠ?

Trgovec Bregar je vozil v mesto maslo in teleča. Cesta v Čavnu je bila prašna in sonce je pripelkalo. Zagledal je znanega Tribušarja Luko, ki je težko cijazil poln koš suhih hrušk na trg. Povečal ga je, naj prisede, nekaj iz usmiljenja, nekaj pa, da bi imel družbo. Toda spredaj ni šlo, mož je sedel v voz med teleča.

»In sva šla«, je pravil Bregar. »Ker sem prav takrat srečeval vozove, ki so šli na Goro po čoke, sem se ozrl šele pod Skukom, ko so konji pili na koritu. Ozrl sem se in skoraj padel z voza od presenečenja: Luka je čepel zadaj in na hrbtni je imel oprlan koš.

»Ali ni prostora«, sem vprašal, »da držite koš?«

Luki pa se je razlezel obraz: »Slišite, stric, ali ste res tako prijazni, da boste peljali tudi koš?«

PRVA IN ZADNJA STOPNJA

Na učiteljskem zborovanju v Ljubljani so se zbili zaradi for-

malnih stopenj. Dober del učiteljsstva je iznesel kritiko, pobijal metodo in imel polno pomislekov. Posebno sta govorila proti ravnatelju Bežek in nadzornik Finžgar.

»Ah, kaj stopnje?« je zazel učitelj Č. »Začeli kuhali je prva stopnja — skuhanje jesti zadnja. To sta prva in zadnja stopnja, kar je vmes, me pa ne zanima!«

SKRICU NE ZAUPAJ!

Ko so se vračali, je goriške učitelje v Nomenju zamele sneg in ustavil vlak na progi.

Medtem ko so odkidavali sneg, so se učitelji zatekli k prvemu kmetu, ki je bil ob progi.

Začeli so obdelavati najprej mleko.

Ko je tega zmanjkalo, kruh in maslo.

Ko je še tega zmanjkalo, ajdove žgance. Gledal je gospodarjev sinko vse to, gledal in zmerom obupnejši je bil njegov obraz.

Učiteljicam je bilo dotičas in izmislile so si, da morajo iti gledat prašičke.

Takrat pa fantek na prag: »Oča, če pustite, da so nam vse požrli, prav, a prašičkov ne bodo. Če si vi ne upete si pa jaz!« In je vihnel kol na pragu.

LENUH IN DELO.

Kot osmeletnega dečka so me poslali z njim na senožel Stanjšče pod Golakom, da bi sušila seno. Danes vem, da bi bil jaz moral nadzirati, ali bo on kaj delal. Zuta pa je legel v senco pod visoko smreko in zelo leno žival, ko je mislil, da je potreba, sicer je molčal:

»Daj, Narte, obrni tale ograbek tam!« Čez čas: »Zdaj pa tegal!«

Tako sem lepo pokorno obračal seno, da so prišli opoldne ponj. Seno je bilo suho. Zuta je storil svojo dolžnost, obračal sem pa jaz.

STOMAŽANI IN VOZ

Kadar so Stomažani šli na Goro po drva, so nenamazana kolesa počasi škripala:

»Lelos nismo še nič klali, letos nismo še nič klali.«

Ko so pa molovili po sirmi cesli domov, pa naglo:

»K let' pa dve, k let' pa dve!«

BERACEVA MOLITEV

Lazkar je bil v Slavoniji z drugimi drvarji. Lačen je hodil po okolici Pakraca, kantor so hodili kupovat, zato je stopil v kmečlo: hišo slegnil roko in začel: »Dreimal acht ist vierundzwanzig, dreimal acht is vierundzwanzig!« (Trikral osem je štiri in dvajset).

Kmetica se je nekoliko obotavljala, ko se je oglašil kmet:

»Majka, daj mu komad kruva, jer tako lepo Boga molil!«

ŠTETJE

Učitelj L. je bil pri nas prehranjevalni komisar med vojno 1914-18. Prišla je k njemu ženica in vprašal jo je, koliko jih je pri hi-

PRANJE OBLEK IZ UMETNE SVILE

Obleke iz umelne svile ne perite s starim milom ali praškom, ki vsebuje sodo, ker to blago škoduje. Prati moramo res samo z najboljšim milom. Voda, v kateri perete in izplakujete, ne sme biti prevroča. Blaga se ne sme ovijati, ampak samo nalahko sliskali, da voda sama odleče. Blego sušite lako, da ga zavijete v lrpno, kjer ga pustite loko časa, dokler ne posrka blego, v katerem je zavilo, odvisno mokroto.

Likanje opravimo z neprevročim likalnikom in vedno pravokolno na smer blaga, i. j. po širini in ne po dolžini.

GUMIJEV PLAŠČ

mora viseti na nekoliko vlažnem prostoru in lepo razprostrti. Kljub vsej skrbi poslani sčasoma lomljiv. Zato moramo plašč večkrat izmisti s salmijakovo vodo: 1 del salmijaka, 2 dela vode. Ko se posuši, ga s pomočjo male gobice ali kosmiča vafe nalaremo z glicerinom.

MESTNI ZRAK UNICUJE PERILO

Neki nemški časopis je ugotovil, da znaša škoda, ki jo povzročajo v Nemčiji žveplene pare v industrijskih mestih na perilo, lemo več slo milijonov mark. Listi trdi, da žveplene pare razkrajajo perilo in sicer najbolj tedaj, ko se luši. Razkrajanje je tem večje, čim več železa vsebujeje kemikalije, ki jih pri pranju uporabljamo. Poleg žvepla razkrajajo likanine tudi milo, ki ga moramo skrbno oplakniti s perila. Poizkusi so pokazali, da lahko preprečimo razkrajanje z malim dodelkom kalcijevega bikarbonata. Poizkusi so pokazali, da lahko v apnenasti vodi. Polem takem je najbolje, da peremo najprej v mehki vodi, ko je na primer deževnica, in da oplaknemo perilo kar v studenčnici, ki vsebuje dovolj apnenca.

IZ VLAŽNIH PROSTOROV SPRAVIS VLAGO

ako postaviš vanje plitke posodice s klorovim kalcijem, ki ga dobiš v lekarni. Ko je tvarina vsrkala toliko mokrote, da je postala tekoča, postavi skledico na lopel štedilnik, da tekočina izhlapi, potem jo zopet lahko uporabljaš.

Prodam

v Gorici opremo za manufakturno trgovino (stojala in pulle) za 50.000 lir.

Kupcu odstopim brezplačno obrtnico (licenco) za Manifuture, mercerie in confézioni v Gorici.

Pooblaščen za prodajo Makuc Stanislav, Gorica, Corso Verdi 30/1 levo. Vhod preko balkona.

SEPCA

Krojač Čol je šepal na eno nogo, njegova žena na obe; ljudje so pripovedovali, da je bilo videli na cesi, ko sta šla od poroke, kako bo v zakonu, kajti Čol je šepal:

»Se kesam, se kesam!«

Ona pa se je gugala na desno in levo:

»Kar je, ie, kar je, ie!«

ČE SE JAJCA MEDIJO

Bevkovi otroci so iskali pri Brusu jajca.

»Jih nimamo nič!« je rekla Brusova Johana.

»Oh, mama, nič ne laži; saj jih je polna košara!« se je oglašil fantek.

»Že, že, loda lista se medije kakor tepkel!« je dejala Johana.